

องค์ความรู้ของเกษตรกรต้นแบบในพื้นที่

เรื่อง การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสับปะรด

ชื่อเกษตรกรเจ้าขององค์ความรู้ นายรุ่งเรือง ไล้รักษา
วันเดือนปีเกิด 19 มีนาคม 2500
หมายเลขบัตรประชาชน 3-7707-00097-13-7
ที่อยู่ 136 หมู่ที่ 11 ต.หินเหล็กไฟ อ.หัวหิน จ.ประจวบคีรีขันธ์
โทรศัพท์ 085-2996701

ความเป็นมา

คุณรุ่งเรือง ไล้รักษา พื้นเพเป็นคนอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี ย้ายเข้ามาอาศัยอยู่ที่ตำบลหินเหล็กไฟ อำเภอหัวหิน เมื่อปี พ.ศ. 2515 โดยเริ่มจากอาชีพรับจ้างทั่วไป จากนั้นเก็บเงินซื้อที่ดินทำกินภายในครอบครัวได้ 32 ไร่ เมื่อมีที่ดินทำกินจึงเริ่มอาชีพปลูกพืชไร่ จนกระทั่ง ปี 2526 เริ่มปลูกสับปะรดพันธุ์ปัตตาเวียเพื่อส่งโรงงาน จากการทำงานอย่างจริงจัง คุณรุ่งเรืองเก็บเงินซื้อที่ดินทีละเล็กทีละน้อย ปัจจุบันมีพื้นที่ปลูกสับปะรดกว่า 200 ไร่ ในพื้นที่ตำบลหินเหล็กไฟ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เมื่อปี 2541 เกิดวิกฤตราคาสับปะรดโรงงานตกต่ำติดต่อกัน 3 ปี ราคา กิโลกรัมละ 1.60 บาท ทำให้คุณรุ่งเรือง ต้องเปลี่ยนแนวคิดที่จะปลูกสับปะรดโรงงานเพียงอย่างเดียวมาเป็น สับปะรดผลสดควบคู่กันไปด้วย ซึ่งตอนนั้นได้ทดลองปลูกเปรียบเทียบหลายพันธุ์ เช่น พันธุ์เพชรบุรี 1 พันธุ์เพชรบุรี 2 พันธุ์นางแล พันธุ์ภูแล และพันธุ์ตราดสีทอง โดยได้รับการสนับสนุนพันธุ์เพชรบุรี 1 จำนวน 100 หน่อ มาจากศูนย์วิจัยพืชสวนเพชรบุรี ตั้งอยู่ที่ ตำบลสามพระยา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี หรือ "ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรเพชรบุรี" ในปัจจุบัน เมื่อได้ผลผลิตได้ชิมรสชาติปรากฏว่าประทับใจในความอร่อย จึงได้ตัดสินใจปลูกสับปะรดพันธุ์เพชรบุรี 1 โดยปลูกควบคู่กับสับปะรดพันธุ์ปัตตาเวีย และตราดสีทอง

ปัจจุบันคุณรุ่งเรืองแบ่งสัดส่วนการปลูกสับปะรด 50: 50 (สับปะรดโรงงาน 100 ไร่ และสับปะรดผลสด 100 ไร่) โดยปลูกสับปะรดผลสดหลากหลายพันธุ์ ดังนี้ พันธุ์ตราดสีทอง 20 ไร่ พันธุ์เพชรบุรี 1 20 ไร่ พันธุ์ปัตตาเวีย 5 ไร่ และพันธุ์ MD2 1 ไร่

ปัญหาและอุปสรรค ในช่วงแรกคนส่วนใหญ่ไม่รู้จักรับประทานพันธุ์เพชรบุรี 1 ทำให้ต้องทำตลาดเองด้วยการปอกให้นักท่องเที่ยวที่เดินทางผ่านไปผ่านมาได้ทดลองชิม เมื่อชิมแล้วรู้สึกประทับใจในเรื่องของรสชาติอร่อย หวาน และเนื้อสีเหลืองสวย ตัดใจซื้อกลับบ้านไปทาน แล้วก็กลับมาซื้อเรื่อยๆ และนอกจากนี้ลูกค้าที่ซื้อไปก็จะบอกปากต่อปากให้คนอื่นได้รู้จักด้วย จนปัจจุบันเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายทั่วประเทศ

องค์ความรู้ในการประกอบอาชีพ และงานที่ภาคภูมิใจ

การรู้จักคิดนอกกรอบการนำนวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้และปรับปรุงคุณภาพผลผลิต อีกทั้งยังเป็นคนที่มีความซื่อสัตย์ดี ไม่หวงวิชา และไม่เอาเปรียบเกษตรกรและลูกค้า จึงเป็นส่วนเสริมและเป็นแรงผลักดันให้สินค้าของคุณรุ่งเรืองเป็นที่รู้จัก การรู้จักวางแผนและคิดหาแนวทางรับสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตเมื่อผลผลิตล้นตลาด คุณรุ่งเรืองจึงได้แปรรูปสับปะรดให้เป็นสับปะรดกวนและน้ำสับปะรดออกสู่ตลาดอีกด้วย

สรุปองค์ความรู้ที่ใช้

✚ การผลิต

1) การเตรียมแปลง

ในการเตรียมแปลงเพื่อปลูกสับปะรดจะแตกต่างจากเกษตรกรทั่วไป โดยแบ่งพื้นที่ปลูกออกเป็น 4 โซน หมุนเวียนกันไปตลอดระยะเวลาในการปลูกสับปะรด ดังนี้

>> **โซนที่ 1** เป็นแปลงผลิต

>> **โซนที่ 2** เป็นที่พักหน่อ หลังจากเก็บเกี่ยวสับปะรดจะเลี้ยงต้นต่อเพื่อให้แตกหน่อ นาน 1 ปี โดยใส่ปุ๋ยบำรุง โดยผสม ยูเรีย 45 กิโลกรัม เหล็ก 5.6 กิโลกรัม สังกะสี 7.5 ซีดี และโพแทสเซียม 7.5 กิโลกรัม ใส่น้ำ 1,500 ลิตร ผสมให้เข้ากันผสม ฉีดพ่นทางใบ

>> **โซนที่ 3** เป็นที่พักหลังเก็บหน่อ จะใช้รั้วไผ่รอนป็นทั้งเปลือกและต้น และใส่ปุ๋ยหมักทั้งไร่ประมาณ 1 ปี ก่อนปลูกใหม่

>> **โซนที่ 4** หลังจากใส่ปุ๋ยหมักทั้งไร่ครบ 1 ปี (โซนที่ 2) ก็จะไถซ้ำเพื่อเป็นแปลงที่ปลูกใหม่

2) การเตรียมดินปลูก

เตรียมดินปลูกในโซนที่ 3 หลังจากไผ่รอน และใส่ปุ๋ยหมักทั้งไร่ครบ 1 ปี ก่อนจะปลูกจะไถอีกครั้งและยกร่อง และนำหน่อพันธุ์ปลูกประมาณ 8,000 หน่อ/ไร่

ระยะปลูก (แถวคู่ x แถวร่องเดิน x ต้น)

○ สับปะรดผลสด 40 x 80 x 30 (II II)

○ สับปะรดโรงงาน 40 x 80 x 28 (IIII IIII)

3) การคัดหน่อพันธุ์

สับปะรดสามารถใช้ทั้งหน่อและลูกมาทำพันธุ์ แต่ของคุณรุ่งเรือง จะใช้เฉพาะหน่อเท่านั้น เนื่องจากลูกใช้ระยะเวลาในการเติบโตจนเก็บเกี่ยวนานกว่าหน่อ และในการนำหน่อพันธุ์มาปลูกนั้น จะคัดแยกขนาดของหน่อก่อนปลูก โดยจะแบ่งเป็น 3 ขนาด คือ

- ✓ ขนาดเล็ก น้ำหนักประมาณ 3 ซีดี
- ✓ ขนาดกลาง น้ำหนักประมาณ 5 ซีดี
- ✓ ขนาดใหญ่น้ำหนัก ตั้งแต่ 6 ซีดีขึ้นไป

หน่อพันธุ์ทั้งสามขนาดจะถูกแยกปลูกคนละแปลงซึ่งการคัดขนาดหน่อพันธุ์ที่มีขนาดเดียวกันปลูกด้วยกันจะช่วยให้ง่ายต่อการบริหารจัดการ รวมถึงการบังคับให้ออกดอกด้วย หากการปลูกเินแปลงเดียวกันและมีขนาดต้นไม่เท่ากัน จะทำให้การออกดอกไม่สม่ำเสมอ

4) การดูแลรักษา

>> การฉีดยากำจัดวัชพืช

ภายหลังจากปลูกลงแปลงแล้วคุณรุ่งเรืองต้องรอเวลาให้ฝนตกหรือดินมีความชื้น จึงดำเนินการฉีดยากำจัดวัชพืช หรือที่เกษตรกรเรียกว่ายาคุมหญ้า

>> การใส่ปุ๋ย

สำหรับการให้ปุ๋ยนั้นให้ครั้งแรกหลังจากปลูกได้ประมาณ 2 เดือน ได้แก่ ปุ๋ยอินทรีย์จะใส่ไร่ละ 1 ตันและฉีดปุ๋ยทางใบ โดยผสม ยูเรีย 45 กิโลกรัม เหล็ก 5.6 กิโลกรัม สังกะสี 7.5 ซีต และ โพแทสเซียม 7.5 กิโลกรัม ในน้ำ 1,500 ลิตร ผสมให้เข้ากัน โดยจะฉีดปุ๋ยสูตรนี้ 5 ครั้ง มีระยะห่างกันทุก 1 เดือน และก่อนที่จะบังคับให้ออกดอกประมาณ 2 เดือนนั้น คุณรุ่งเรืองจะใช้ปุ๋ยสูตร 15-5-20 หรือ 16-16-16 ใส่บริเวณโคนต้น ๆ ละ 1 ช้อนชา

เมื่อสับปะรดเริ่มออกลูก ให้ใช้สูตร 7-12-34 เป็นปุ๋ยเกล็ด (โพแทสเซียมซัลเฟต) ปริมาณ 7.5 กิโลกรัม และ ไนโตรเจน 1 กิโลกรัม ผสมน้ำ 1,500 ลิตร ผสมให้เข้ากันนำมาฉีดพ่นทางใบ โดยจะให้ปุ๋ยนี้ 2 ครั้ง ระยะห่างกัน 2 เดือนครึ่ง

>> การให้น้ำ ไร่รดพ่นน้ำ ทุก 10 วัน ตลอดทั้งปี

>> การบังคับดอก

เมื่อใส่ปุ๋ยครั้งสุดท้ายไปแล้ว 1 เดือน หรือ 10 เดือน หลังจากปลูกคุณรุ่งเรือง ก็จะบังคับให้สับปะรดออกดอกด้วยวิธีฟอรัช ซึ่งส่วนผสมจะประกอบด้วย สารเอทีฟอน 500 ซีซี ยูเรีย 25 กก. โบรอน 7.5 ซีต ผสมน้ำ 1,500 ลิตร ผสมให้เข้ากันนำไปฉีดพ่นได้ 4 ไร่ และ หลังจากนั้น 5 วัน ก็จะฉีดซ้ำอีกที ด้วยสูตรเดิมแต่จะไม่ใส่โบรอน หลังฉีด 1 เดือนสับปะรดจะเริ่มออกลูก

>> การคลุมผล

เมื่อสับปะรดมีอายุได้ 3 เดือนจะนำกระดาษหนังสือพิมพ์มาห่อผลเพื่อไม่ให้สับปะรดไหม้จากการถูกแดดเผา ซึ่งคุณรุ่งเรืองขอมลงทุนเพิ่มต่อต้นๆ ละ 15 สตางค์ ลดปัญหาการเสียหายของผลผลิต

5) การเก็บเกี่ยวผลผลิต

สับปะรดทั้งสองพันธุ์ คือ พันธุ์ปัตตาเวีย ที่ปลูกมานานกว่า 29 ปี และ พันธุ์เพชรบุรี 1 นั้น จะใช้ระยะเวลาในการเก็บเกี่ยวผลผลิตไม่เท่ากัน

>>> พันธุ์ปัตตาเวีย จะใช้เวลาหลังจากที่ฟอรัชแล้วประมาณ 5 เดือน ผลถึงจะสุกสามารถเก็บเกี่ยวได้

>>> พันธุ์เพชรบุรี จะใช้เวลาหลังจากที่ฟอรัชแล้วประมาณ 4 เดือน 10 วันถึงจะเก็บผลได้

ปริมาณการเก็บเกี่ยว จะเก็บได้ไร่ละ 7 - 8 ตัน และ น้ำหนักต่อลูกประมาณ 1.5-2 กก.

จุดเด่นของสับปะรดพันธุ์เพชรบุรี

จุดเด่นของสับปะรดพันธุ์เพชรบุรี 1 มีอยู่ด้วยกัน 3 ข้อ คือ

1. ลูกเล็ก
2. ผลมีขนาดใหญ่
3. รสชาติดี เนื้อเหลือง หวานอมเปรี้ยว เนื้อกรอบ

ปฏิทินการปลูกสับปะรดเพื่อการบริโภคผลสด สวนเพชรบุรีเรือง

ระยะปลูก	ปลูก	ตัดใบครั้งแรก (สัปดาห์ที่ 1)	ตัดใบครั้งที่ 2	ตัดใบครั้งที่ 3	ตัดใบครั้งที่ 4	ตัดใบครั้งที่ 5	ตัดใบครั้งที่ 6	ตัดใบครั้งที่ 7	ตัดใบครั้งที่ 8	ตัดใบครั้งที่ 9	ตัดใบครั้งที่ 10
0	30	60	120	180	210-270	300	330	360			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
0	พ.ค.	มี.ย.-ก.ค.	ธ.ค.-ก.ย.	ก.ค.-พ.ย.	พ.ค.-ก.ย.	ก.ย.-ก.ค.	ก.ย.	มี.ย.	พ.ย.		

โทร. 085-2996701

การตลาด

ในการเก็บเกี่ยวผลผลิตจำหน่ายของคุณรุ่งเรืองนั้นจะแบ่งผลผลิตที่ได้ออกเป็น 2 ส่วน ซึ่งส่วนหนึ่งจะขายที่สวนมีลูกค้ามาซื้อถึงที่และอีกส่วนหนึ่งจะนำไปขายที่ข้างร้านโกลเด้นเพลส สาขาหัวหิน ในวันหยุด แต่ถ้าผลผลิตมากก็จะส่งขายที่กรุงเทพฯ ด้วย สำหรับราคาขายนั้น ถ้าลูกค้ามาซื้อที่สวนจะขายอยู่ที่ 25 บาท/กก. หากจำหน่ายที่ข้างร้านโกลเด้นเพลส จำหน่ายในราคา 30 บาท/กก. สำหรับสับปะรดพันธุ์ปัตตาเวียจำหน่ายในราคา 9 บาท/กก. นอกจากนี้ยังมีการออกแบบบรรจุภัณฑ์ เพื่อสร้างมูลค่าให้ผลผลิตอีกด้วย

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

การเรียนรู้ด้วยตัวเองและการรู้จักคิดวิเคราะห์ การคิดหาแนววัตกรรมใหม่ ๆ การปรับเปลี่ยนและการยอมรับสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตทำให้สามารถปรับแผนการผลิตและวางแผนหาแนวทางแก้ไขเพื่อรองรับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่จะเกิด โดยมีการเปรียบเทียบข้อแตกต่างของการผลิตสับปะรดโรงงานและสับปะรดผลสดซึ่งจะเห็นได้ว่าการผลิตสับปะรดผลสด ถึงแม้ว่าจะมีต้นทุนที่สูงกว่า แต่เมื่อคำนวณ จำนวนผลผลิต และราคาจำหน่าย จะให้ผลกำไรต่อไร่สูงกว่าสับปะรดโรงงานเกือบ 3 เท่า

แนวทางการพัฒนา : การเพิ่มมูลค่าผลผลิตและการผลิตสับปะรดผลสด				
ผลผลิต	ต้นทุนการผลิตต่อไร่ (บาท)	ผลผลิต/ไร่ (ตัน)	ราคาจำหน่าย/กิโลกรัม (บาท)	กำไรเฉลี่ย/ไร่ (บาท)
สับปะรดผลสด	30,000	12	15 - 20.00	180,000
สับปะรดโรงงาน	27,000	9	7 - 13.00 (ราคามีการปรับขึ้นลง)	63,000

แนวคิดในการทำงาน

1. **หาวิธีและคิดค้นการลดต้นทุนการผลิตโดยการขยายหน่อพันธุ์ด้วยตนเอง ดังนี้**

1) **การลดต้นทุนการผลิต (หน่อพันธุ์)** : การขยายหน่อพันธุ์ แบ่งหน่อพันธุ์หลัก ให้ได้ 4 ส่วน

(1 หน่อ ขยายได้ 4 หน่อ ภายในระยะเวลา 5 เดือน)

1. คัดเลือกหน่อพันธุ์ที่สมบูรณ์

2. แยกหน่อออกเป็น 4 ส่วน จะเพาะขยายหน่อพันธุ์ได้ต้นสมบูรณ์แข็งแรง แต่ถ้าแยกหน่อออกเป็น 6 - 8 ส่วน หน่อจะขาดความสมบูรณ์และใช้ระยะเวลาในการเพาะนานกว่า 5 เดือน

3. นำลงเพาะในแปลงเพาะหน่อ
(ในสภาพอายุประมาณ 3 เดือน)

4. หลังจากเพาะลงในแปลงได้ประมาณ 5 เดือน ต้นจะมี
ความพร้อมสามารถนำไปปลูกลงแปลงปลูกได้

5. หน่อที่มีความสมบูรณ์อายุประมาณ 5 เดือน จำหน่ายหน่อละ
20 บาท แต่ถ้าเราเพาะขยายหน่อเอง 1 ไร่ปลูก 5,000-
8,000 หน่อ สามารถลดต้นทุนค่าหน่อพันธุ์ได้
100,000-160,000 บาท/ไร่ทีเดียว

2) **การนำไปใช้ประโยชน์** : เป็นทางเลือกให้กับเกษตรกรที่เข้ามาศึกษาเรียนรู้ในการปรับเปลี่ยนการผลิต
สับปะรดจากส่งโรงงานเป็นผลผลิตสับปะรดผลสดให้กับผู้บริโภคโดยตรง เพื่อเพิ่มมูลค่าสับปะรดเป็นการเพิ่ม
รายได้ให้กับเกษตรกรอย่างชัดเจน

หลักคิดในการประกอบอาชีพการเกษตร

เน้น “**การพึ่งพาตนเอง**” มีหน่อพันธุ์ของตัวเอง และใช้แรงงานในครอบครัวในการทำกิจกรรมต่างๆ
เนื่องจากปัจจุบันการจ้างแรงงานสูงแล้วก็หาได้ยากมาก ต้องรู้จักวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับช่วงเวลาและ
ฤดูกาล และตามความต้องการของตลาดผู้บริโภค และปฏิบัติให้คนในครอบครัวเรียนรู้ทั้งทางวิชาการและ
การปฏิบัติให้ได้คุณภาพ

ที่มาของข้อมูล (ผู้ถอดองค์ความรู้)

ชื่อ-นามสกุล   นายวิรัตน์ สว่างลาภ
ตำแหน่ง   เกษตรอำเภอหัวหิน
หน่วยงาน   สำนักงานเกษตรอำเภอหัวหิน   จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

กลุ่มยุทธศาสตร์และสารสนเทศ   สำนักงานเกษตรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์